

Príbeh, ktorý umlčali hranice

(súťažná práca Eustory)

Hana Dražová

2024

Rebeka Novodomcová

Alexandra Hajdúchová

SEXTA

Príbeh, ktorý umlčali hranice

(súťažná práca Eustory)

Hana Dražová

2024

Rebeka Novodomcová

Alexandra Hajdúchova

KVINTA

Konzultant: Mgr. Zuzana Kohútová

Čestné prehlásenie

Vyhlasujeme na svoju česť, že záverečnú prácu na tému: Skok cez hranice, sme vypracovali samostatne a že sme uviedli všetku použitú odbornú literatúru.

V žiari nad Hronom, dňa.....

.....

podpis

Pod'akovanie

Chceli by sme sa srdečne pod'akovať našej pani profesorke, Mgr. Zuzane Kohútovej, ktorá nám neváhala kedykoľvek s čímkoľvek poradiť a pomôcť. Taktiež sa chceme pod'akovať pánovi podpredsedovi Banskobystrického kraja za školstvo, Mikulášovi Pálovi, za sprístupnenie archívnych materiálov. V neposlednom rade sa chceme pod'akovať našej spolužiačka, Adele Račkovej, za pomoc pri hľadaní a overovaní informácii a Eustory za skvelú príležitosť sa znovu zúčastniť.

Abstrakt

Hajdúchová Alexandra, Dražová Hana, Novodomcová Rebeka: Príbeh, ktorý umlčali hranice, súťažná práca EUSTORY, Gymnázium Milana Rúfusa, Žiar nad Hronom, 2024

Autorky práce sa zameriavajú na odsun karpatských Nemcov v rokoch 1945 až 1946 na území Československej republiky. V prvej časti videa sa autorky zameriavajú na všeobecnú situáciu v období pred začiatkom násilného vysťahovania a nadväzujú na predchádzajúce video. Ďalej sa politickej situácii a rozoberajú otázku princípu kolektívnej viny.

V ďalšej časti autorky podrobne popisujú udalosti počas transportu karpatských Nemcov a sústreďujú sa na osudy obetí. Následne sa venujú ich oslobodeniu a vracajú sa ku konkrétnym osudom preživších.

V závere autorky rozoberajú stav spomienkových miest a odkazujú na mnohé iné osudy a udalosti, ktoré nasledovali po tomto krvavom a nehumánnom masakri.

KLúčové slová: *karpatskí Nemci, vysťahovanie, princíp kolektívnej viny, transport, preživší*

Abstract

Hajdúchová Alexandra, Dražová Hana, Novodomcová Rebeka: The story, the ones who kept boundaries silent, EUSTORY essay, Gymnázium Milana Rúfusa, Žiar nad Hronom, 2024

The authors of the work focus on the deportation of Carpathian Germans in the years 1945 to 1946 on the territory of the Czechoslovak Republic. In the first part of the video, the authors focus on the general situation in the period before the start of the forced eviction and follow up on the previous video. Next, they discuss the political situation and the issue of the principle of collective guilt.

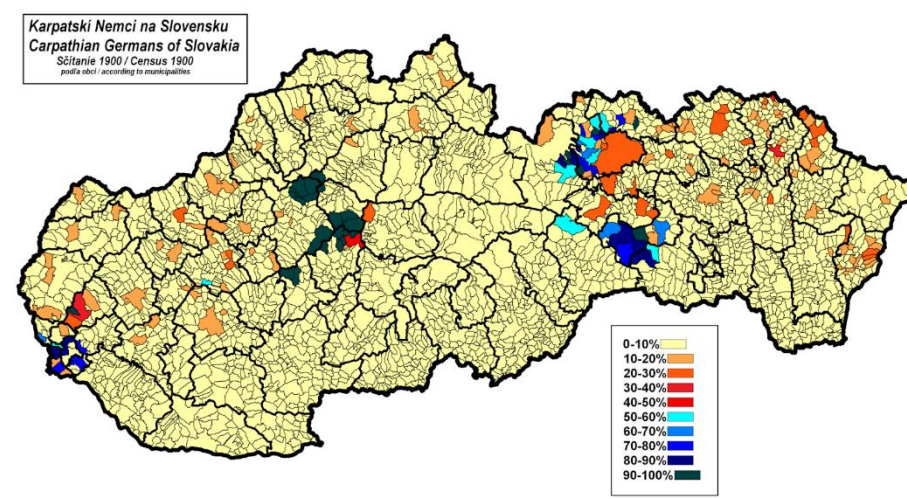
In the next part, the authors describe in detail the events during the transport of Carpathian Germans and focus on the fate of the victims. Subsequently, they focus on their liberation and return to the specific fates of the survivors.

In the end, the authors discuss the state of memorial sites and refer to many other fates and events that followed this bloody and inhumane massacre.

Kľúčové slová: *Carpathian Germans, eviction, the principle of collective guilt, transport, survivors*

Úvod

Hlavným dôvodom nášho rozhodnutia pokračovať v sérii krátkych filmov, bola už existencencia prvého dielu, (vid. link 1 v prílohe). Zaoberal sa témou násilného vyst'ahovania Nemcov za hranice nášho blízkeho okolia. V prvom diele sme sa sústredili na pôsobenie obyvateľov Veľkého Poľa a jeho okolia, no detailne sme nerozoberali ich vynútený "skok cez plot".

Obrázok 1

1

Deutsche Siedlungsgebiete auf dem Gebiet der heutigen Slowakei (1900, deutscher Bevölkerungsanteil in Prozent) Nemecké sídelné oblasti na území dnešného Slovenska (1900, podiel nemeckého obyvateľstva v percentách)

Ďalším dôvodom bola naša vôľa sa o odsune dozvedieť viac a rozobrať konkrétnejšie jeho priebeh. Mnoho ľudí sa každodenne pohybuje, či dokonca býva v lokalitách, ktoré boli kedysi obývané práve karpatskými Nemcami. Preto si myslíme, že je dôležité sa o tejto skutočnosti viac rozprávať a poznať jej príbeh. Poznať to, o čo sme ako národ prišli.

Problematika, ktorou sme sa v našom videu zaoberali sa týka odsudzovania princípu kolektívnej viny, ktorá bola páchaná na nevinných spoluobčanoch v rokoch 1945 až 1946, a to len kvôli ich rasovej príslušnosti. Najskôr boli odvedení partizánmi na výsluch, na ktorom sa ich však nikto neunúval počúvať. Nikoho nezaujímalo, že sú nevinní. Následne ich natlačili do obrnených transportérov, ktoré ich prepravili na železničnú stanicu. Nocí plných hrôzy, hladu, smädu a strachu o holí život bolo mnoho a preživších až príliš málo. Mnohí svedkovia a pamätníci si pri výpovediach neželali byť spomenutí, pretože ich strach z tohto zážitku naďalej sprevádzal životom.

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Carpathian_Germans#/media/File:Nemci_1900.png

Obrázok 2

2

V deň prevozu všetkých nevinných karpatských Nemcov do Banskej Štiavnice ich prinútili nastúpiť do vozňov, bez ohľadu na ich kapacitu. V mnohých z nich neboli ani len okná, pretože boli pôvodne určené na prepravu dobytku. Aj napriek mnohým pokusom o útek sa to nikomu nepodarilo. Práve naopak, vypukla prestrelka, pri ktorej prišla o život väčšina väzňov. Ich záchrana dorazila až nasledujúce ráno, kedy už veľmi nebolo koho zachraňovať.

„Podľa názoru partizánskych veliteľov niesli príslušníci nemeckej minority ako celok zodpovednosť za zločiny nacizmu. Na základe svojej etnickej príslušnosti sa Nemci bez rozdielu stali obeťami násilností,“ píše sa v knihe.³

V druhej polovici videa sa bližšie venujeme dvom konkrétnym príbehom odsunutých Nemcov, ktoré boli rozpísané v diele pána Wolfa. Obaja tento masaker, takmer zázrakom prežili a svoj príbeh zdieľali až do svojej smrti. Trauma z tohto zážitku ich prenasledovala celým životom a s ňou aj mnohé otázky a smútok z toho, že už nikdy nevidia svoju rodinu a nevrátia sa domov.

Josef Sager z Vimperku má na obdobie spomína takto: *„Němci byli jako lovná zvěř. Tehdy nebyly pro Němce žádné školy, nesměli navštěvovat kulturní akce, potravinové lístky byly drasticky kráceny, maso, ryby, vajíčka či mléko pro Němce vůbec nebyly. Člověk nesměl*

² <https://esrsi.rtv.slovakia.sk/clanky/sociedad/153693/hauerlandsky-fasingbal>

³ https://www.rusyn.sk/do-ust-im-davali-seno-zapriahali-ich-do-voza-ako-z-handlovej-vyhнали-nemcov/?fbclid=IwAR0OqiO_AtFbelEh0B3O9t9mO-PYz9TrWX7Zw0Pog4QlxW6gclEtmdLvzxE

opustit byt mezi devatenáctou hodinou večer a sedmou hodinou ráno. Němci neměli vůbec žádná práva.“⁴

Násilný odsun karpatských Nemcov za hranice nášho štátu nijako našu krajinu neobohatil. Práve naopak, oblasti kedysi obývané touto menšinou degradovali. Stopy po ich kultúre takmer zanikli, pripomíname si ich najmä starými fotografiami, záznamami či knihami. Oblasti sú dnes zväčša chatárske alebo sa stali skanzenmi.

„Domov je tam, kde se člověk narodil,“ hovorí Rudolf Kiesewetter z Novej Vsi nad Nisou, ktorý dodnes navštevuje zrúbanisko, kde kedysi stával jeho rodný dom. „Když tam dnes zajedu, posadím se na kámen, a tam jsem doma. Druhý domov není nikdy ten první. Ale dnes pochopitelně říkám: žít bych tam už nechtěl, protože tam nejsou žádní přátelé. Nejsou tam žádní sousedé. Co tam tedy pohledávám?“⁵

Naším najhlavnejším cieľom bolo zvýšiť povedomie o udalosti, ktorá sa skutočne v týchto oblastiach odohrala. Chceli sme poukázať na to, že dodnes si nikto poriadne nevie vysvetliť, prečo sa to vlastne stalo. Tento krvavý masaker poznačil osudy mnohých nevinných, nič netušiacich ľudí. Pozostali však nechcú pomstu, vykonávatelia tých strašných činov už sú aj tak po smrti. Chcú len počuť odpoveď na jednoduchú otázku, prečo...

Nadalej by sme chceli docieľiť, aby sa tieto videá stali učebnou pomôckou v školách po celom Slovensku. Veríme, že študentom to pomôže v lepšom chápaní učiva a bude zdrojom pre iné projekty. My ako študentky sami vieme posúdiť, že náučné videá sú jednou z najľahších a najrýchlejších spôsobov ako učivo pochopiť a zapamätať si ho.

Pri hľadaní informácií sme pracovali najmä s knihou “Krvavá Anča” pána Štefana Wolfa - Slameníkova, ktorá síce zachytáva subjektívne názory a pohľady autora a zriedka sa tam vyskytujú aj extrémistické narážky a upomienky, no bola jediným knižným zdrojom. Dielo nám pomohlo získať lepšiu perspektívu udalostí. Kniha zachytáva príbehy priamych svedkov tohto krvavého masakra a bola písaná príbehovou formou, čo nám umožnilo sa lepšie ponoriť do deja.

Ďalšou metódou našej práce bolo bádanie v kremnickom archíve, ktoré žiaľ nebolo veľmi úspešné. Podarilo sa nám nájsť len dva dokumenty, ktoré obsahovali zle zoradený zoznam občanov podľa príslušnosti k miestu pobytu. V Banskej Štiavnici sme nepochodili, tvrdili nám že žiadne dokumenty k danej udalosti neexistujú.

Nepracovali sme len s internetovými zdrojmi a rôznymi článkami ale čerpali sme aj z názorov ľudí. Zapojili sa do diskusií pod mnohými príspevkami či článkami, ktoré sme

⁴ <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/mnozi-plakali-celou-noc-pred-75-lety-zacaly-transporty-nemcu-z-ceskoslovenska>

⁵ <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/mnozi-plakali-celou-noc-pred-75-lety-zacaly-transporty-nemcu-z-ceskoslovenska>

dokonca použili aj vo videu. Názory sa líšili, neboli jednoznačné a často viedli k slovnej prestrelke.

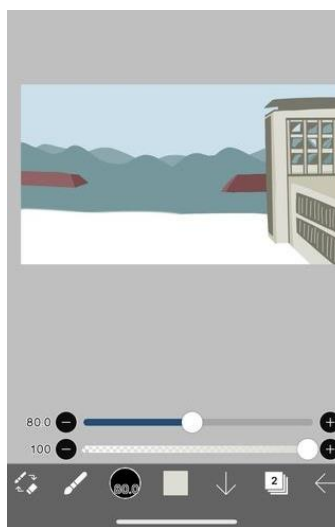
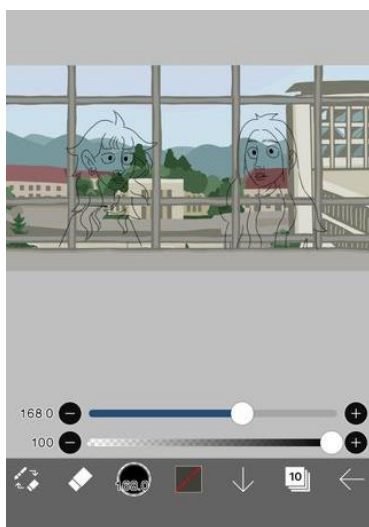
Mnoho informácií sme našli aj na nemeckých stránkach, ktoré obsahovali presnejšie poznatky a problematiku mali rozobranú podrobnejšie ako české a slovenské médiá a internetové portály. Naša sympatia k nemčine nám tak bola veľkou výhodou, keďže je našim druhým jazykom už 6 rokov. Táto téma a naše jazykové schopnosti nám poskytli príležitosť bádať aj v nemčine a spoznať kultúru a históriu Nemecka o čosi bližšie.

Na našom rešerše sme si dali záležať a preto sme ešte minulú jeseň navštívili Veľké Pole, Štále a Banskú Štiavnicu, aby sme na vlastné oči mohli vidieť a porovnať ich dnešný stav s tým, keď boli obývané Nemcami.

V našej práci sme taktiež použili obrázky a mapy ktoré sme prekreslili tak aby zapadli do témy videa. Niektoré sme použili aj z knihy. Celé naše video sme si kreslili a navrhovali sami. Či už to boli postavičky, pozadie alebo iné elementy. Toto video sa dosť odlišuje od jeho predchodcu.

Pred začatím samotného videa bol potrebný scenár uvedení v prílohe. Scenár sme tvorili postupne po častiach. Následne sme si ho prekontrolovali a vyznačili úseky ktoré bude kto rozoprávať. Na záver zostalo už len nájsť miestnosť s najmenšou ozvenou a zvuk čo v najlepšej kvalite nahráť.

Viac sa sústredili na celkový výzor videa a technické prevedenie. Chceli sme ho posunúť na vyššiu úroveň a dodať mu dynamickosť. Postavičky, teda animované stvárnenie autoriek, boli nakreslené v programe a následne stiahnuté vo forme JPG, vo videu sme dorábali animácie samostatne, spolu s efektmi. Pozadie bolo robené rovnakou metódou ako postavy. Video je sprevádzané zvukovou, ktorá bola nahrávaná zvlášť, na diktafón v našich mobilných zariadeniach. Za umeleckú stránku ďakujeme našej Hanke a po technickej stránke videa našej Alex.

Tvorba práce posilnila naše schopnosti pracovať v tíme a prehĺbila naše kamarátske vzťahy. Nie raz sme sa museli po škole stretnúť a pracovať spolu. Dohodnúť sa na čase bolo zložité ale naša motivácia a odhodlanie boli dostatočne silné a preto sme aj napriek nepriaznivým podmienkam skĺbili tento projekt dokopy.

PRÍLOHA

SCENÁR

Rebeka:

“Vyhnanie Nemcov za hranice je predsa československé tabu.” -
príspevok pod diskusiou portálu SME

1.1 ÚVOD

Hanka:

Slovensko je priestorom multi-etnickej minulosti i prítomnosti. Nevzniklo ako konštrukt jedného štátu, jedného národa. A aj tak: Žijeme v krajine, kde hovoriť o právach menších bolo dlho nezvyčajným javom. Často boli vnímané ako niečo „trpené“, čo sme dostali ako neželaný dar k našej štátnosti. Nie raz boli minority vykresľované ako nepriateľské, národ ohrozujúce skupiny.

Alex:

Všetci však dobre vieme, aké „homogénne“ je obyvateľstvo strednej Európy. Je ťažké určiť ktorému národu “čo patrí” na mieste, ktoré má také pohyblivé hranice a kultúru. Minority žijúce na území našej krajiny sú jej obohatením. Vďaka nim sa na Slovensku rozvíjala valašská kultúra, habánska keramika či baníctvo alebo hutníctvo. Priniesli svoje remeselné zručnosti, hudbu, architektúru. Koniec-koncov, oni sú tu rovnako doma ako my, bez ohľadu na akési hranice či bariéry.

Hanka:

Naše video je pokračovaním príbehu karpatských Nemcov z Veľkého Poľa, ktorý sme Vám predstavili minulý rok. V predchádzajúcej časti sme vás oboznámili s históriou lokality a poukázali sme na zmeny, ktoré so sebou priniesol odsun nemeckého obyvateľstva po roku 1945.

Ak sa spýtate kohokoľvek, čo sa mu spája v histórii s nemeckým národom, často zaznie, že rozpútali druhú svetovú vojnu a sú vinní za holokaust. Každá známa hromadná likvidácia obyvateľstva, či už Židov, Rómov alebo Arménov bola vykonávaná zdôvodňovaná princípom kolektívnej viny.

Alex:

V našich zemepisných šírkach azda najviac okúsili trpkosť tohto princípu Nemci ako reakciu za zločiny národných socialistov. Šlo o vyhnanie viac, než 12 miliónov obyvateľov nemeckej národnosti z krajín strednej a východnej Európy, bezprostredne po skončení vojny.

Hanka:

Rozumní ľudia prenášanie zodpovednosti z jednotlivca na celý kolektív, prirodzene, odmietajú. Obviňovať celý národ alebo náboženskú skupinu za skutky konkrétnych jednotlivcov totiž vo verejnosti vedie k prehľbovaniu stereotypného

videnia. A práve nezmyselné a často nespravodlivé predsudky vyhnali z domova aj našich karpatských Nemcov.

Alex:

Preto sme sa rozhodli k téme ich „vykopnutia“ za hranice vrátiť. Chceme si byť isté, že tento sled udalostí sa nemá šancu zopakovať. Práve z toho dôvodu je dôležité poznať ho.

1.2 POLITICKÁ A SOCIÁLNA KLÍMA

Rebeka:

Na Slovensku v roku 1929 vznikla Karpatskonemecká strana. Jej programom sa stalo politické zjednotenie a osvojenie národnosocialistickej ideológie u všetkých Nemcov na Slovensku. Arogancia, s akou Nemecká strana Franza Karmasina manifestovala nadradenosť Nemcov, a pokusy získať privilegované postavenie na Slovensku, viedli k odcudzeniu medzi Slovákami a Nemcami. Práve to bolo jednou z príčin ľahostajnosti Slovákov voči použitiu kolektívnej viny a následným postihom príslušníkov nemeckej minority po vojne.

Hanka:

Nemci boli zbavení občianskych práv. Na základe tzv. Benešových dekrétov, bolo v roku 1946 zo Slovenska odsunutých asi 32 tisíc Nemcov. Súčasťou represíí bol vykonaný súpis nemeckého obyvateľstva, prevezenie do koncentračných táborov, prepadnutie majetku v prospech štátu a následný transfer do sovietskej alebo americkej okupačnej zóny.

Myšlienka na odsun všetkých nemeckých obyvateľov z územia Československa, Poľska, Maďarska, Rumunska a Juhoslávie vplynula zo záverečnej správy konferencie Veľkej trojky, v auguste roku 1945 v nemeckom Postupime. Správa ako celok obsahovala 14 článkov. Predposledný z nich, nazývaný „Usporiadaný odsun nemeckého obyvateľstva“ podmienil deportáciu slovenských Nemcov.

Alex:

„Princíp kolektívnej viny je cesta do pekla. Ide o myšlienku ktorá generalizuje väčšinu na základe činov menšiny.“

Hoci malo byť vyst'ahovanie nemeckého obyvateľstva vykonané organizovane a humánne, v skutočnosti prebiehalo často živelne a veľmi násilne. Vyháňanie sa dotýkalo príslušníkov nemeckých komunit, ktoré na dotknutých územiach existovali stovky rokov a boli ich skutočným domovom. Na základe princípu kolektívnej viny boli bez možnosti návratu vyvezení za hranice svojej vlasti.

Rebeka:

Slovenská národná rada sa k veci vyjadrila až v roku 1991. *Je zvlášť poľutovaniahodné, že touto fázou odsunu boli postihnutí zväčša nevinní pracovníci ľudia. () Títo naši nemeckí spoluobčania trpeli za tých, ktorí v mene nemeckej menšiny na Slovensku slúžili nacizmu“*, hovorí sa vo vyhlásení, podpísanom vtedajším predsedom Slovenskej národnej rady Františkom Mikloškom.

No nehovorme o Nemcoch iba ako o kolektíve, a zamerajme sa na skutočné príbehy jednotlivcov. Poďme sledovať osudy konkrétnych ľudí z nášho okolia. Cez nich lepšie pochopíme traumy daného obdobia. Príbeh Krvavej Anče sa odohral ešte pred odsunom Nemcov- počas udalostí Slovenského národného povstania.

1.3 KARPATSKÍ NEMCI

1.3.1.1 JANKO BUKVA

Hanka:

Janko Bukva sa narodil v malej obci zvanej Radobica. S rokom narodenia 1927 patril k najmladším členom svojej veľkej rodiny. Za mlada bol najučenlivejším z rodiny, mal výborný prospech a skvelú pracovnú morálku. Ako každý správny mládenec, už v rannom veku si našiel brigádu. Nakoľko bol veľmi svedomitý pracant, po absolvovaní školenia sa stal dozorcom mlátičky no okrem toho aj naďalej pomáhal pri práci. Druhý rok jeho brigády spoznal svoju prvú a jediné lásku, Boženku. Osud im nebol naklonený, museli sa rozlúčiť. Vtedy však ešte netušili, že sa už nikdy nevidia.

Do Jankovho rodiska vpadli partizáni a začali postupne rabovať majetky a pozemky. Nevinných okrádali, tlkli, vraždili a znásilňovali, neskôr vypočúvali no nikto sa neunúval im skutočne načúvať.

Rebeka:

Janka Bukvu, bez akéhokoľvek dôkazu, odvedli ako vinného. Na výsluchu niekoľkokrát opakoval, že je nevinný, no to nikoho nepresvedčilo. Všetkých spoluobvinených naložili do áut a viezli ich nevedno kam. Neskôr ich natlačili do vozňov, ktoré boli pôvodne určené na prepravu zvierat. Natlačení v týchto vozňoch čakali na smrť takmer tri dni bez akéhokoľvek pohybu vlaku. Keď sa vlak konečne pohol, ľudia vo vozni mohli len ťažko predpokladať, čo ich ešte

čaká. Prestupnou stanicou bola zvolenská nákladná stanica, na ktorej čakali ďalšie tri pekelné dni.

1.3.1.2 JOSEPH MADAY

Alex:

Rozprávanie Josepha Madaya sa začína v čase pred rannou omšou. Bol svedkom, ako cudzí žandári odvádzali nevinných na výsluch. Jeho taktiež vyzvali, aby sa za účelom výsluchu dostavil na žandársku stanicu. Joseph cítil zvláštne nutkanie zobrať si teplé topánky, pevnú obuv a jeden žandár mu dokonca odporučil vziať si pod kabát aj zimník. Ešte šťastie, že si nezabudol pribaliť aj nejakú stravu. Schodište žandárskej stanice, na ktorú ho odvedli, bolo preplnené chlapmi a chlapcami. Priestory boli pod dozorom stráží ozbrojených ruskými zbraňami a z veliteľovej kancelárie bolo počuť výkriky. Počas výsluchu bol Joseph prehľadaný a celý čas musel stáť tvárou k stene. Ak boli odpovede nevyhovujúce, trestom bola strelba z revolverov. Na pravde nikomu nezáležalo.

Rebeka:

Josepha, aj keď sa mu žiadna vina nepreukázala, naložili na prvé nákladné auto. Bolo plné ďalších mužov, žien, dokonca i detí. Po príchode na žarnovickú nákladnú stanicu ich natlačili do vojenských transportov. Počet ľudí prevyšoval oficiálnu prepravnú kapacitu. To zvýšilo strach, nervozitu. Prepravovaným odobrali akýkoľvek pocit pohodlia alebo bezpečia. Dvere sa otvorili až o tri dni neskôr, pri prestupe na zvolenskej stanici.

1.3.1.3 STANICA BANSKÁ ŠTIAVNICA

Alex:

Nevinných ľudí vyhnali z vagónov a nahnali ich do dvojakých vozňov - úzkokoľajových, kde bolo po 45 ľudí, a nákladných, kde ich bolo vyše 70. V jednom osobitnom vozni ich bolo dokonca až 156. Nasledujúce tri dni opäť čakali bez pohnutia, vody, či potravy na to, čo s nimi bude. Strácali nádej. Jediný prísun čerstvého vzduchu v úzkokoľajovom vozni, v ktorom sa nachádzal Joseph, bolo rozbité okno. V nákladných vagónoch nebolo ani jediné okienko. Jankovi sa podarilo vyrezať podkovou z niečej čižmy malú dierku v stene vagóna. Mnohí z transportu si pamätajú na neľútostné rozhovory partizánov, ktoré hovorili o ich budúcom osude. Nasledovala noc hrôzy.

Hanka:

Vagóny transportu stáli. Ľudia v nich zomierali na následky poranení z výsluchov, od hladu, smädu a nedostatku vzduchu. Keď sa dopravili zo Zvolena do Banskej Štiavnice, z nákladných vozňov sa ozýval strašný rev. Niekoľko vystrašených ľudí sa pokúsilo o útek, no neúspešne. Ostraha odpovedala strelbou.

Alex:

Transport za hranice neprešiel. Odsúvaných Nemcov „vypravili do večnosti“ strelbou. V úzkokolažovom vozni dokonca použili mŕtvolu pri snahe zaistiť dvere vozňa.

Rebeka:

Po tomto krvavom masakre čatár Prokaj, hlavný aktér tejto udalosti, hodil do vozňa ručný granát a nechal tam preživších až do nasledujúceho rána. Zo sedemdesiatich ich prežilo ledva dvadsať. A nik nepomohol, ani len neukázali ľútosť či súcit.

Alex:

Nasledujúce ráno sa na stanicu do Banskej Štiavnice dostavil kapitán, ktorý dal okamžite čatára Prokaja zaistiť, informoval Banskú Bystricu, privolal záchranné zložky a vypustil väzňov. Mŕtve telá ukladali na kopu. 63 obetí bolo z Veľkého Poľa, 10 a viac z Píly a 2 až 3 zo Žarnovice. Telá boli pochované na Štiavnickom cintoríne. Kapitán zaistil aj kňaza, ktorý vykonal riadny pohreb.

Hanka:

Po tejto krvavej tragédii boli zaistení civilisti prepravení do Pliešoviec, Oremovho Lazu a odtiaľ do Rohožnej pri Brezne, kde budovali poľné letisko. Dňa 27. 10. 1944 boli títo zajatci prepustení a vracali sa domov kus vlakom a pešo. O deň neskôr, tí čo ostali pri živote úplne vyčerpaní dorazili domov.

Alex:

Po traumatizujúcom zážitku sa Janko Bukva prebral až u starej mamy v pivnici, celý dokaličený a dolámaný. Tam ho odvtedy skrývali. Až po chvíli si uvedomil, že má rozrezanú nohu, nemá jedno ucho, na tej strane aj ohluchol. Trápili ho ukrutné bolesti v oblasti chrbta. Mal v ňom črepiny. Vzápätí sa objavil lekár, ktorý ho previezol na operáciu. Janko sa neskôr dozvedel, že ho ako posledného vyniesli z vagóna. Zachránila ho dvojica, ktorá jeho telo zakryla kabátmi. Oni také šťastie nemali- zastrelili ich. Po prepustení dostal nové doklady totožnosti, aby ho, ako Nemca nik nevypátral. V ten moment sa z Janka Bukvu z Radobinca stal Jozef Horný z Banskej Štiavnice. Pridal sa k saleziánom na Šášove, neskôr sa stal kňazom.

Rebeka:

V Československu neostal. Sám si zvolil odchod za hranice- do Viedne. Rany po guľke a črepinách sa síce zahojili, no zranená duša mladého chlapca nikdy. A Boženka? Nie je nám známe, čo sa s ňou stalo, no s istotou môžeme povedať, že bola jedinou, prvou a poslednou nehnúcou láskou Jozefa Horného a platonickou láskou Janka Bukvu.

O pokračovaní príbehu Josepha Madaya toho veľa nevieme. Po zásahu kapitána sa mu však podarilo vystúpiť. Na svoj príbeh nikdy nezabudol, ale rozprával ho až do roku 1987.

ZÁVER

Hanka:

V septembri 1944 pribudli v Banskej Štiavnici dva masové hroby. Ležali v nich nevinní občania. O život prišli len pre svoju nemeckú národnosť. Čatár Prokaj a ostatní aktéri činu neboli nikdy potrestaní. Ich motív nepoznáme. Môžeme len predpokladať, že ním bola chorobná nenávisť k Nemcom a všetkému nemeckému. O tejto udalosti sa ďalej nerozprávalo. Dokonca aj dnes mnohí Štiavničania nevedia, kde hroby ležia. Pôvodné kríže spráchniveli a o miesto sa nik nestaral. Až po páde železnej opony pribudol pomníček, ktorý postavili odsunutí karpatskí Nemci.

Alex:

Prečo masaker nik nevyšetroval? Končila sa vojna, a v Hauerlande nastali rušné chvíle. Spoza hraníc sa vracali evakuovaní Nemci. Ich domy boli obsadené novousadlíkmi z Kľaku a Ostrého Grúňa. Pôvodní obyvatelia sa nemali kde zložiť. Stratili občianstvo, mali obmedzený prídok potravín. Bolo treba myslieť na to, ako prežiť. Mŕtvi ležali v hrobe, starať sa bolo treba o preživších.

Rebeka:

Nasledovala ďalšia rana, vyhláska o odsune. Podľa súpisu boli obyvatelia Hochwies a Paulisch opäť zhromaždení a presúvaní do koncentračných táborov - hlavne do Novák. Po schválení transportu okupačnou správou smerovali do americkej zóny. Nebolo toho, kto by žaloval. Hranica príbeh na dlhé roky uzavrela. Ožil až s ich návratom. Nie kvôli pomste, či pamäti ale kvôli odpovedi na otázku prečo...

"Nechceme potrestanie vinníkov, väčšina z nich je dávno mŕtva. Chceme počuť pravdu." - pozostali

1. Link 1 -

https://drive.google.com/file/d/1JaVHYfw3uZ83_x3HX2CTsXPB6lw9xjRa/view?usp=sharing